

Matt Haig

Išdrīsk
būti
savimi!

Ivė ir GYVŪNAI

Iliustravo Emily Gravett

Matt Haig
Ivė ir
GYVŪNAI

Iš anglų kalbos vertė GEDIMINAS AUŠKALNIS

Iliustravo EMILY GRAVETT

VILNIUS 2020

Matt HAIG
EVIE AND THE ANIMALS
Canongate Books Ltd, Edinburgh, 2019

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinėti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Copyright © Matt Haig, 2019

Illustrations © Emily Gravett, 2019

Published by arrangement with Canongate Books Ltd,
14 High Street, Edinburgh EH1 1TE

© Gediminas Auškalnis, vertimas į lietuvių kalbą, 2020

© „Tyto alba“, 2020

ISBN 978-609-466-456-4

Ypatingas vaikas

Kartą gyvena mergaitė, vardu Ivė Trenč.
Ivė nebuvo paprastas vaikas.
Ji buvo *ypatinga*.
Taip sakė jos tėtis.

Ypatinga.

Ivė dažnai galvodavo, kad būtų daug lengviau
būti paprastai nei ypatingai, bet kaip buvo, taip. Ji
buvo *ypatinga*.

O ypatinga ji buvo dėl to, kad...

Na, tai sudėtinga paaiškinti. Ivė pati gerai ne-
suprato.

Tačiau, prieš kalbėdami apie jos ypatingumą,
pradėkime nuo paprasto fakto.

Ivei patiko gyvūnai. Tai savaime suprantama –
daugeliui žmonių patinka gyvūnai. Bet Ivei pati-
ko *visi* gyvūnai. Ne tik švelnūs.

Jai, žinoma, patiko šunys ir katės, bet patiko ir
tarakonai, gyvatės, šikšnosparniai, maitvanagiai,

hienos, rykliai, medūzos ir žaliosios anakondos. Jai patiko visi gyvūnai. Na, išskyrus Brazilijos klajojančią vorą – nuodingiausią vorą pasaulyje, jį net ir Ivei buvo sunku pamilti dėl priežasčių, kurios paaiškės vėliau. Bet tai buvo beveik taisyklė – jei tai gyvas padaras, jis Ivei patiko.

Be to, ji žinojo viską apie gyvūnijos pasaulį. Daugiau nei kiti žmonės. Net pačiuose protiniausiuose universitetuose turbūt buvo gyvūnų biologijos profesorių, kurie žinojo mažiau nei Ivė. Kai jai buvo šešeri, Ivė jau buvo perskačiusi daugiau nei tris šimtus knygų apie gyvūnus.

Kas kartą, kai liūdėjo, jaudinosi ar nuobodžiavo, Ivė prisėdavo ir atsiversdavo knygą apie gyvūnus.

Todėl ji žinojo *labai daug*.

Pavyzdžiui, Ivė žinojo, kad:

1. Sraigės gali išmiegoti trejus metus, o šliužai turi keturias nosis.
2. Grizlis yra toks stiprus, kad gali sutraiškyti boulingo rutulį.
3. Paukščiai nejaučia aitriųjų pipirų aštrumo.
4. Visi jūrų klounai gimsta berniukai (kai kurie vėliau tampa mergaitėmis).
5. Katės gali išgyventi lakdamos jūros vandenį.
6. Aštuonkojis turi tris širdis.
7. Šiaurinio elnio akys žiemą tampa mėlynos, kad geriau orientuotųsi tamsoje.

8. Dramblių nėštumas trunka beveik dvejus metus.
9. Po dryžuotu tigrų kailiu yra dryžuota *oda*.

Ir jos mėgstamiausias faktas:

10. Jūrinės ūdros miegodamos susikimba už letenų, kad jų nenuneštų srovė.

Bet Ivei ne tik *patiko* gyvūnai. Ji ne tik žinojo įdomių *faktų*.

Ji turėjo labai ypatingą savybę.

Labai neįprastą savybę. Kokia ta savybė?

Ivė galėjo **GIRDĖTI**, ką gyvūnai galvoja.

Ir kartais jai pavykdavo perduoti gyvūnams, ką galvoja ji.

Nejudindama lūpų, neišleisdama nė garselio, Ivė galėjo kalbėtis su gyvūnais.

Ivė nė nenutuokė, kaip ar kodėl ji gali girdėti gyvūnus. Taip tiesiog buvo. Be to, kuo didesnė ji augo, tuo dažniau tai dėjosi. Tai buvo nuostabiausias dalykas pasaulyje. Jos slapta supergalia. Apie tai ji buvo pasakiusi tik vienam žmogui – savo

tėčiui. O jis atsakė, kad ji negali daugiau niekam apie tai pasakoti. Niekada.

– Tu ypatinga, bet ypatingi žmonės gali pakliūti į didelę bėdą. Tai, ką tu girdi, na... gali pridaryti nemalonumų. Labai didelių nemalonumų, – aiškino jis. – Pasitikėk manimi. Negali niekam apie tai pasakoti. Ir, kad ir ką išgirstum, niekada nebendrauk su gyvūnais. Neatsakyk jiems. Turiu omeny, taip, kaip tu moki – mintimis.

Todėl Ivė nebendravo su gyvūnais. Ir niekas nesužinojo.

Ar bent jau ji taip manė.

Iki išaušo triušio diena.

Paukštis, vardu Snapas

Triušio diena prasidėjo nuo paukščio.
Tiksliau, žvirblio.
Žvirblio – mažo, rusvo paprasto paukštelio – vardas buvo Snapas.

Ivė jau buvo bendravusi su žvirbleliu. Mintimis, ne žodžiais, bet tai vis vien buvo bendravimas.

Paukštis dažnai atskirsdavo palesti sėklų, kurių Ivė paberdavo ant palangės. Ivė slapčia nugnaibydavo tas sėklas nuo įvairiasėklės duonos, kurią dažnai pirkto tėtis, kepalą.

Ivei ne visada pavykdavo išgirsti gyvūnų mintis. Kai kuriomis dienomis ji neišgirdavo nė vienos gyvūno minties. Bet Snapą suprasti buvo labai paprasta. Ne taip paprasta kaip šunis, pavyzdžiui, bet su visais gyvūnais reikėjo kažkiek pasistengti.

– Šiandien atrodai liūdna, Ive, – lesdamas sėk-

las pagalvojo Snapas, kai Ivė pro langą spoksojo į rytinį dangų.

Tada Ivė parodė Snapui savo mamos nuotrauką, kurią laikė prie lovos.

– Ilgiuosi jos, Snapai.

– Ir aš ilgiuosi savo mamos, – atsakė Snapas – ne snapu, o mintimis. – Aišku, ją pažinojau neilgai, bet man ji patiko.

– Aš savosios taip pat nepažinojau. Tiksliau, nelabai ją prisimenu. Viską, ką apie ją žinau, man papasakojo senelė Flora. Ir tėtis, žinoma, bet ne tiek daug, kiek tikėtumeis. Ar tai keista? Ilgėtis žmonių, kurių nelabai pažinojai?

– Visiškai ne. Aš ilgiuosi draugų, su kuriais dar nesusipažinau. O jų turiu tūkstančius. Mes kartu skraidome. Bet aš dar jaunas geltonsnapis. Dar nesu išgyvenęs nė vienos žiemos. Turėsiu dar daug draugų. Ir aš jų ilgiuosi, nes esu tikras, kad jie bus ypatingi.

Ivė stengėsi neliūdėti.

– Koks jausmas skraidyti, Snapai?

– Tai pats lengviausias dalykas pasaulyje – jei turi sparnus. Tai lyg laisvė. Kilti aukštyn, leistis žemyn, lakioti tai į vieną, tai į kitą šoną, visur, kur

nori, kai vėjas plaka
tavo plunksnas, ir ryti
visus ore zvimbiančius
vabzdžius, kurie pasitai-
ko kelyje. Tau tai patiktų,

Ive.

– Manau, kad tu teisyb. Išskyrus
gal vabzdžių rijimą.

– Nėra nieko geresnio nei laisvė būti savi-
mi, – pridūrė Snapas. – Kai turi sparnus, atrodo
kvaila jų nenaudoti.

– Aha. Taip ir supratau.

Tą akimirką Ivės tėtis pabeldė į duris ir mažu-
mėlę jas pravėrė. Snapo galvelė kryptelėjo garso
link.

– Ojoi, – pagalvojo Snapas.

– Nagi, Ive, tu jau turėjai būti susidėjusi daik-
tus į mokyklą, – tarė Ivės tėtis, kišdamas galvą
tarp durų. Jis pastebėjo atvirą langą ir į dangų
staiga purptelėjusį žvirblėlį.

Ivės tėtis taip pat pamatė ant palangės paber-
tas sėklas.

– Ive, ką aš tau sakiau dėl sėklų rankiojimo
nuo duonos ir paukščių lesinimo?

– Atleisk, tėti. Tiesiog, jei negaliu turėti naminio gyvūnėlio, aš...

– Tu nebandei su juo bendrauti, tiesa? Turiu omeny, mintimis.

– Ne, – pamelavo Ivė. Ji negalėjo kitaip. Tėtis *labai aiškiai* pasakė, kad ji privalo nepaisyti galvoje girdimų gyvūnų balsų, nes tai turės **LABAI RIMTŲ PASEKMIŲ**. Tačiau jis nepasakė, kokios pasekmės tai galėtų būti. O tai ją erzino, nes Ivė labai labai norėjo naminio gyvūnėlio. – Aš nekalbėjau su juo.

– Gerai, – linktelėjo tėtis. Jis atrodė pavargęs. Jis iki išnaktų dirbdavo garaže, kur taisė kitų žmonių baldus. Galbūt ir jis ilgėjosi mamos. Ivei buvo sunku suprasti. Ji norėjo, kad tėtį suprasti būtų taip pat lengva, kaip šunis.

Šito ji dažnai norėjo. Jei tėtis bent minutei pavirstų į šunį... Jei jis taptų šunimi – pavyzdžiui, dideliu besiseilėjančiu skaliku, Ivė jį suprastų. Reikalas tas, kad šunys negali ko nors nepasakyti. Na, kalba jie ne burna, kaip kad žmonės. Nereikia būti minčių skaitytoju, kad suprastum, jog šunys kalba nuolat – kiekvienas uodegos vikstelėjimas, sulojimas, inkštelėjimas, galvos pasukimas yra lyg

žodis; visi šilti žvilgsniai, įkvėpimai ir lekavimas yra lyg kalba. Žmonės paprastai nėra taip lengvai perprantami. Gal todėl jiems reikia žodžių. Galbūt todėl mums per sunku vienam kitą suprasti be jų.

O tėčiai – ypač – yra vieni sudėtingiausių gyvūnų pasaulyje.

– Dabar, – tarė jis. – Marš į mokyklą.

Triušio pagalbos šauksmas

Po kelių valandų Ivė sėdėjo šalia savo geriausios draugės Leonoros Braitsaid Loftingo pradinės mokyklos valgykloje.

Ivė valgė savo vegetarišką lazaniją ir klausėsi Leonoros pasakojimo apie jos naują šunelį. Tai buvo Maltos bišonų kalytė, vardu Bibi. Leonora parodė jos nuotrauką savo telefone.

Leonoros tėvai buvo garsūs vaizdo tinklaraštininkai. Jutubo kanalas ŠVIESIOJI GYVENIMO PUSĖ turėjo du milijonus prenumeratorių. Leonora buvo jų vaizdo įrašų žvaigždė nuo pat gimimo – tiesiogine to žodžio prasme: jos gimimas buvo įamžintas viename iš populiariausių jų kanalo vaizdo įrašų „Mūsų mažoji mergaitė“, kuris surinko 17 637 239 peržiūras.

– Mama šiek tiek pasirausė internete ir atrado, kad, pasak interneto vartotojų, Maltos bišonas yra pati mieliausia veislė, todėl turėtų padėti

mums surinkti dar daugiau peržiūrų. Mano tėtis labai alergiškas šunims, bet mama sako, kad jam tiesiog teks čiaudėti. Šiaip ar taip, nuo Bibi jis nečiaudėja.

Savaime aišku, Ivė žinojo, kodėl.

– Tai hipoalerginiai šunys. Jie nesišeria.

– Aaa, – numykė Leonora, valgydama savo priešpiečius – sušius. – Turėtum užėti su ja susipažinti! Šį vakarą! Tau ji patiks. Aišku, tau patinka visi gyvūnai – net ir šlykštūs. Net ir tarakonai. Todėl Bibi tikrai patiks. Ji visiška *mieliakė*. Gal tu net galėtum nusifilmuoti! Na, žinai, jei pirma šiek tiek pasitvarkytum plaukus.

– O kas negerai mano plaukams?

– Na, jie tiesiog šiek tiek... *nuobodūs*.

– Tikrai? O aš visada maniau, kad plaukai yra tiesiog plaukai, – atsakė Ivė, kuri niekada per daug negalvodavo apie savo išvaizdą.

Ji buvo ganėtinai aukšta, kaip vienuolikmetė, turėjo ganėtinai mažą nosį ir ganėtinai plačias akis. Jos viskas buvo *ganėtina*. Bet žmonės dažnai kartojo, kad jos „gera šypsena“ arba „išmintinga šypsena“, kas turbūt buvo geriau nei pikta ar kvaila šypsena. Bet koku atveju vienintelis dalykas,

kuris jai tikrai netrukdė, buvo jos (ganėtinai) rusvi plaukai, nes jie buvo visiškai tokio paties atspalvio ir lygumo kaip jos mamos. Ivė matė nuotraukose.

– Cha cha cha cha cha, – juokėsi Leonora, darydamasi asmenukes su vienaragio filtru. Vienaragis, valgantis sušius. – Tu **JUOKINGA**, Ive. Aš tavė dievinu. Bet nesijaudink, *svarbiausia tai, kas slypi mūsų viduje*. Taip sako Džėjus, tėčio fitneso instruktorius. Be to, jis dirba modeliu.

Ivė gūžtelėjo. Kartais su Leonora jai tiesiog pristigdavo žodžių. Leonoros žodžiai buvo lyg banga – Ivei tiesiog reikėdavo sulaikyti kvėpavimą ir palaukti, kol ji nuslūgs. Mergaitė kartais susimąstydavo, kodėl ji draugauja su Leonora, nes ši visada priversdavo Ivę pasijusti blogai.

Po pietų Ivė norėjo pabūti viena, todėl nusprendė eiti į mokyklos biblioteką. Ji *dievino* mokyklos biblioteką, nes joje buvo didžiulė kolekcija knygų apie gamtą ir gyvūniją. Ivė prisiminė, kad dar turi gražinti knygą – „Nykstančių rūšių enciklopediją“.

Ji perskaitė visą knygą – nuo pradžios iki galo –

per dvi dienas ir įniršo sužinojusi, kiek įvairių rūšių tigrų jau išnyko – ir kiek rūšių šiuo metu kybo ant plauko. Ivei pasidarė dar pikčiau perskaičius, kad kietiaodžiai vėžliai – didžiausi jūriniai vėžliai pasaulyje – yra beveik išnykę, nors jie čia gyveno jau 110 milijonų metų, nuo dinozaurų laikų.

Šiuolaikinis žmogus Žemėje egzistuoja tik 200 tūkstančių metų, – tai nesiekia net *vieno* milijono, – todėl jai atrodo nedora, netgi akiplėška, kad žmonės kelia pavojų visiems šiems gyvūnams, kurie atsirado čia pirmi ir puikiai tvarkėsi be mūsų. Na, bent ji taip manė.

Tą akimirką, prispaudusi prie krūtinės enciklopediją, žingsniuodama mokyklos koridoriais link bibliotekos, Ivė ėjo pro Kalo.

Kalo buvo naujoji mokyklos triušytė. Dėl kažkokios keistos priežasties ją pavadino garsios Meksikos menininkės Fridos Kalo garbei. Triušio patelė gyveno narvelyje šalia mokyklos sekretorės kabineto.

Vienintelis kartas, kai Ivė išgirdo Kalo ką nors galvoję, buvo vakar, kai mergaitė buvo su Leonora. Triušytė tupėjo šalia savo vandens buteliuko ir Ivė išgirdo ją galvoję: „O, ne.“ Bet kadangi

buvo su Leonora, Ivė nesustojo pažiūrėti, ar Kalo viskas gerai.

Bet dabar Ivė vėl išgirdo mintį.

Tai buvo lyg balsas, šnabždėjimas ir inkštimas viename. Ivė buvo įsitikinusi, kad *kažką* išgirdo.

Ivė pasisuko.

– Štai dar viena, – sau pagalvojo Kalo. – Eina pro šalį. Niekuo nesirūpindama.

Ivė sustojo.

– Ak, kaip negerai. Jie numirs be manęs.

Ivė įsižiūrėjo į triušytę. Ji suprato, kad geriau sekasi perduoti gyvūnui mintis ne užsimerkus, o įsižiūrėjus gyvūnui į akis.

– Kalo, kas yra? – tyliai paklausė ji, pro šalį einant porai metais jaunesnių berniukų, kurie ėmė kumščiuoti vienas kitą kikendami, kad Ivė stovi ir spokso į triušį.

Triušytė nepastebėjo klausimo, todėl Ivė pagalvojo dar kartą. Ji net pašnibždėjo klausimą sau, kad įsitikintų, jog mintis dėlioja aiškiai ir tiksliai.

– Kalo. Kas. Nutiko?

Kalo pakėlė akis ir pažvelgė į Ivę. Jos snukelis buvo mielas, bet liūdnas, o ausys rėmėsi į narvo viršų.

– Tu supranti, kas mano galvoje? – mintimis paklausė triušytė.

– Taip.

– Dar nesu mačiusi, kad žmogus taip sugebėtų. Kiti gyvūnai gali... bet žmonės? Tai turbūt reta.

Ivė žinojo, kad taip ir yra. Katė kartą jai pasakė, kad žmonės pernelyg arogantiški klausytis gyvūnų, – tai išgirsti iš katės buvo šiek tiek ironiška.

Triušis prispaudė savo pilkšvai rusvą snukelį prie narvo virbų ir tarsį maldavo tamsiomis, žvilgančiomis, viltį praradusiomis akimis.

– Aš neturėčiau čia būti. Mano vieta miškuose. Mane pagrobė iš Olų miško. Mano vieta urve. Turiu būti kartu su savo kolonija.

– Olų miško?

– Taip. Jis visai čia pat. Mane pagrobė Brenda.

– Brenda? Kas ta Brenda?

– Brenda. Brenda Bakster.

Ivė šyptelėjo:

– Ponios Bakster vardas yra Brenda? Nuostabu. Brenda Bakster. – Bet tada ji suvokė, ką Kalo pasakė. – Ponia Bakster, mūsų mokyklos direktorė, pagrobė tave iš laukinės gamtos?

– Aha.

– Tai siaubinga! Ji tikrai nieko panašaus nepadarytų!

– Na, bet tai yra tiesa. Triušiai nemeluoja. Mane pagrobė. Ji. Aš privalau grįžti. Mano visa šeima ten. Mano mama ten. Ar žinai, ką reiškia būti atskirtai nuo savo mamos?

Ivė pajuto gilų pažįstamą liūdesį.

– Geriau nei įsivaizduoji, – atsakė ji.

– Prašau tavęs! Ji vos už dviejų šimtų stryksnių! Ak, striksėjimas! Kaip aš jo pasiilgau! Čia negaliu net pašokti nesusitrenkusi galvos. Tu privalai man padėti. Tu vienintelė mane girdi.

Ivė staiga sunerimo. Ji apsidairė aplink. Koridoriuje nieko nebuvo.

– Kaip aš galėčiau tau padėti?

– Padėk man ištrūkti iš čia.

Vienuolikmetė Ivė turi talentą. Neįtikėtiną, nepaprastą talentą. Kokį? Ivė gali GIRDĖTI, ką gyvūnai galvoja.

O kartais jai pavyksta perduoti gyvūnams, ką galvoja ji pati.

Nejudindama lūpų, neišleisdama nė garselio, Ivė gali kalbėtis su gyvūnais. Ji gali suprasti, kad jos draugės šuniui nepatinka būti rengiamam lėlių drabužėliais. Išgirsti, kad gatvėje sutiktas šuo ieško žmogaus, norinčio būti jo šeimininku. Susidraugauti su žvirbliais ir katėmis. Skamba kaip svajonės išsipildymas, tiesa? Tačiau kodėl tada Ivės tėtis draudžia jai ne tik naudotis šiuo talentu, bet ir kam nors prasitarti apie jį? Ir kodėl jis vengia kalbėti apie tai, kaip žuvo Ivės mama?

Nepaisydama tėčio draudimo, mergaitė vis tiek išlaisvina mokykloje laikomą triušį ir dar kartą prisiekia niekuomet daugiau nenaudoti savo talento. Tačiau vėliau susiduria su zoologijos sodo liūtais, ir apie ją sužino visas miestas. Štai tada prasideda blogybės! Pasirodo, pavojus gresia ne tik miesto gyvūnams, bet ir Ivės tėčiui bei močiutei. Mergaitė turi išsiaiškinti, kas čia vyksta, ir sužinoti tiesą apie savo praeitį. Tačiau tam reikia stoti į kovą su paslaptingu ir labai galingu priešininku, turinčiu tokį pat talentą...

**Ji padėjo
gyvūnams.
O ar gyvūnai
padės jai?
Ar ji galiausiai
IŠDRIS BŪTI
SAVIMI?**

ISBN 978-609-466-456-4

TYTOALBA

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt